

DE OPMARS VAN HET PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK: HOGESCHOLEN VERANKEREN ZICH MEER EN MEER IN EUROPA EN DE REGIO

De resultaten van de nieuwe Monitor praktijkgericht onderzoek 2024 van het Rathenau Instituut is duidelijk: het praktijkgericht onderzoek aan Nederlandse hogescholen is volwassen geworden. Met een recordbudget van ruim een half miljard euro en een opvallende groei in competitieve Europese subsidies, bewijzen hogescholen hun rol in de internationale kennisinfrastructuur. Vanuit de bestuurlijke werkgroep Universities of Applied Sciences Netherlands (UASN) van de VH zien wij hierin een solide basis voor een toekomst waarin hogescholen, regio's en 'Brussel' elkaar zullen vinden in concrete innovatie.

Een financiële mijlpaal: de kracht van competitie

In 2024 bereikten de totale middelen voor praktijkgericht onderzoek een historisch niveau van 511 miljoen euro, een stijging van maar liefst 14% ten opzichte van het jaar daarvoor. Een groot deel van deze stijging kwam uit de zogenaamde tweede geldstroom. Deze inkomsten, verkregen uit nationale en internationale competitie, groeide met 23% het hardst van alle geldstromen.

Voor UASN is dit een belangrijk signaal. Het toont aan dat onderzoeksgroepen aan hogescholen steeds beter in staat zijn om de concurrentie aan te gaan op het hoogste niveau. De totale competitieve en opdrachtgebonden middelen (tweede en derde geldstroom) zijn sinds 2015 zelfs met 249% gegroeid. Dat betekent dat markten en financiers (nationale en Europese subsidieverstrekkingen) steeds meer het belang van praktijkgericht onderzoek zien in de totstandkoming van maatschappelijk relevante innovatie.

Brussel in het vizier: UASN als strategische motor

De Europese ambities van de 22 bij UASN aangesloten hogescholen beginnen hun vruchten af te werpen. In 2024 waren hogescholen in totaal 80 keer betrokken bij een gehonoreerde Europese subsidieaanvraag binnen prestigieuze programma's zoals Horizon en Interreg. In 19 van deze gevallen trad de hogeschool zelfs op als penvoerder (hoofdaanvrager), wat de groeiende internationale erkenning van hogeschoolonderzoek onderstreept.

UASN fungeert ook steeds meer als de strategische voorhoede. Met ons position paper *'Towards 2028 – Shaping the future of the EU Framework Programme for R&I'* hebben we tien concrete aanbevelingen neergelegd om het perspectief van hogescholen te verankeren in het toekomstige Europese onderzoeksbeleid (FP10). We staan hierdoor niet langer meer aan de zijlijn, maar geven concreet en zichtbaar mede vorm aan de Europese agenda voor onderzoek en innovatie.

Professionalisering: de onderzoeksmotor draait op volle toeren

Achter de positieve cijfers gaat een slag in professionalisering schuil. De monitor laat zien dat het ondersteunend personeel – denk aan subsidieadviseurs, projectcoördinatoren en datamanagers – in 2024 met 31% is gegroeid. Dit is een bewuste en zich terugbetalende investering in de kwaliteit en continuïteit van de onderzoeksgroepen.

Daarnaast is een versterking zichtbaar van de zogenaamde onderzoekspiramide:

- Het aantal promovendi nam met 11% toe.
- De pilot met de Professional Doctorate (PD) is met 61 kandidaten in zeven domeinen succesvol onderweg naar wettelijke verankering.
- 73% van de lectoren heeft inmiddels een vaste aanstelling, wat zorgt voor de nodige stabiliteit in langjarige onderzoeksprogramma's.

Regionale impact en publiek-private synergie

Hogescholen zijn steeds meer de verbindende factor in het regionale kennisecosysteem. Met 46 Centres of Expertise en een sterke focus op maatschappelijke thema's, zoals gezondheid, energietransitie en een veerkrachtige samenleving, maken we het verschil in de regio én de beroepspraktijk. De samenwerking met het bedrijfsleven is intensiever dan ooit. Bij projecten van Regieorgaan SIA is inmiddels 39% van de partners een mkb-onderneming. Met in het oog springende voorbeelden als *het ontwikkelen van duurzaam bamboe-textiel (ArtEZ)* tot *het verminderen van de alarmdruk op de IC (Windesheim)* en *grensoverschrijdende biobouw in Brazilië (Avans)*.

De blik vooruit: uitdagingen als brandstof

Ondanks de goede vooruitzichten blijft er werk aan de winkel. Immers, het aandeel van de eerste geldstroom (de directe Rijksbijdrage) daalde van 64% in 2015 naar 56% in 2024. Dit verhoogt de zogenaamde 'matchingdruk': hogescholen moeten steeds vaker eigen middelen bijleggen om subsidies te kunnen verzilveren. In 2024 legden hogescholen in totaal maar liefst 90 miljoen euro uit hun onderwijsmiddelen bij om het praktijkgericht onderzoek mogelijk te maken.

Voor UASNL is het helder: het praktijkgericht onderzoek is een onmisbare groeimarkt voor de grote maatschappelijke transitie. De Monitor praktijkgericht onderzoek 2024 van het Rathenau Instituut bewijst dat hogescholen klaar zijn voor de volgende stap.

UASNL roept daarom consequent de politiek, zowel nationaal als Europees, op om deze succesformule te blijven steunen. Want de investering in hogescholen is een investering in de innovatiekracht van de regio én de concurrentiepositie van Europa.

Kengetallen Monitor Praktijkgericht Onderzoek 2024

Categorie	Kengetal (2024)	Toelichting & Ontwikkeling
Totaal budget	€ 510,7 miljoen	Een stijging van 14% ten opzichte van 2023.
2e Geldstroom	€ 182,4 miljoen	Inkomsten uit nationale en internationale competitie (incl. EU). Dit is de snelst groeiende geldstroom met 23%.
1e Geldstroom	€ 288,1 miljoen	Bestaat uit de rijksbijdrage voor onderzoek (€ 198,5 mln) en een eigen bijdrage van hogescholen (€ 89,6 mln).
Matchingdruk	€ 89,6 miljoen	Middelen die hogescholen uit hun onderwijsbudget bijleggen om onderzoek te financieren (+18% t.o.v. 2023).
Aantal Lectoren	789 personen	Een toename van 2%; 73% heeft inmiddels een vaste aanstelling.
Ondersteuning	1.392 personen	De grootste groei in personeel (+31% in fte), wat duidt op sterke professionalisering.
Promovendi	748 personen	Het aantal fte aan promovendi steeg met 11% naar 369 fte.
Professional Doctorate	61 kandidaten	Deelnemers aan de pilot voor het nieuwe doctoraatstraject in zeven domeinen.
Centres of Expertise	46 centra	Samenwerkingsverbanden tussen onderzoek, onderwijs en praktijk; aantal blijft stabiel.
Student/Lector ratio	818 studenten	Aantal studenten per fte lector; een verbetering t.o.v. 860 in 2023.